

Asia: VN/25987/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pirkanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua Sosiaali- ja terveysministeriön luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksen tavoitteena on vahvistaa kansallista kykyä torjua tartuntatauteja, selkeyttää toimivaltuuksia ja varmistaa, että lainsäädäntö vastaa sekä arjen tartuntatautien torjunnan että laajojen epidemioiden ja pandemioiden vaatimuksiin. Pidämme lakiluonnosta kokonaisuutena merkittävänä parannuksena tartuntatautien torjunnan, seurannan ja epidemioiden varautumisen näkökulmasta.

Esitys on laaja ja rakenteellisesti selkeä. Se vahvistaa tartuntatautien torjunnan perusrakenteita, parantaa viranomaisten välistä tiedonkulkua ja päivittää lainsäädäntöä vastaamaan nykyisiä ja tulevia tartuntatautiriskejä.

Pidämme erityisen myönteisenä:

- THL:n roolin ja tiedonsaantioikeuksien selkeyttämistä
- varautumisen ja riskiperusteisen torjunnan vahvistamista
- rekisterisääntelyn ajantasaistamista
- jätevesiseurannan ja muiden väestötason seurantamenetelmien sisällyttämistä lakiin
- toimivaltuuksien täsmentämistä epidemia- ja pandemiatilanteissa

Nämä linjaukset tukevat esityksen tavoitetta vahvistaa kansallista kriisinkestävyttä ja torjuntakykyä.

Alla esitämme keskeiset huomiomme, kannatettavat muutokset sekä pykäläkohtaiset korjaus- ja täsmennysehdotukset.

1. Keskeiset myönteiset uudistukset

THL:n roolin vahvistaminen

Pidämme erittäin tärkeänä, että THL:n asiantuntija- ja ohjausroolia on selkeytetty ja että laitokselle annetaan laajemmat oikeudet rekisteritietojen yhdistämiseen epidemioiden torjumiseksi. Tämä on välttämätöntä, jotta torjuntatoimet voidaan kohdentaa oikea-aikaisesti ja tietoon perustuen.

Tartuntatautien torjunta muissa valtion viranomaisissa

Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Vankiterveydenhuollon tai valtion mielisairaaloiden velvollisuuksista tilannetiedon välittämisestä ja torjuntatoimista epidemiatilanteessa on selkeästi sanottu. On hyvä, että näille velvoitetaan nimeämään tartuntataudeista vastaavat lääkärit.

Hoitoon liittyvien infektioiden ja resistenssin huomioiminen

Lakiluonnos nostaa hoitoon liittyvät infektiot ja mikrobilääkeresistenssin selkeästi tartuntatautien rinnalle. Tämä on välttämätöntä potilasturvallisuuden ja kansanterveyden kannalta. Lisäksi on määritelty työntekijä laajasti siten, että sillä tarkoitetaan kaikkia asiakas- ja potilastyössä toimivia mukaan lukien opiskelijoita

Rokotuksia koskevat muutokset

Kannatamme mallia, jossa työnantaja velvoitetaan tarjoamaan rokotteet, mutta työntekijöiden käyttöä ei rajoiteta influenssarokotteen puuttumisen perusteella. Ratkaisu tukee potilasturvallisuutta, vahvistaa henkilöstön luottamusta ja on työyhteisöissä hyväksyttävä.

Rokotussuojan rajaaminen tuhkarokkoon, vesirokkoon ja hinkuyskään on perusteltua. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta, on hyvä, että tehtävät, joissa suojaa vaaditaan sekä potilas- ja asiakasryhmät, joiden kanssa lähikontaktissa toimivilta suojaa edellytetään, tultaisiin säätämään asetuksella.

Tietojen saanti, rekisterit ja seurantamenetelmät

Hyvinvointialueiden laajennettu tiedonsaantioikeus, THL oikeudet yhdistää rekisteritietoja, jätevesiseurannan lisääminen ja ylijäämäseerumien hyödyntäminen vahvistavat tartuntatautien seurantaa ilman merkittäviä lisärakenteita.

Eristämistä ja karanteenia koskevat täsmennykset

Eristämissä päätösten kirjaamisvelvoite ja etäyhteyksien hyväksyminen tiedoksiantotavaksi ovat käytännön työn kannalta tärkeitä parannuksia.

2. Keskeiset huolenaiheet ja muutosehdotukset

61 § Kollektiivinen karanteeni

Pidämme pykälää perusoikeuksien näkökulmasta ongelmallisena. Kollektiivinen karanteeni ei vähennä työmäärää, koska jokaiselle henkilölle on tehtävä yksilökohtainen merkintä ja päätös etuuksia varten. Lisäksi kiireellisissä tilanteissa päätöksen voisi tehdä lääkäri ilman tartuntatautiosaamista tai tartuntatautiasiantuntijan konsultointia. Ongelmallista on myös se, että kollektiivinen karanteeni on mahdollista asettaa yhtä pitkäksi (1 kk) kuin yksilöllisesti harkiten tehty. Ehdotamme pykälän uudelleenarviointia.

36–37 § Rekisterit hoitoon liittyvistä infektiosta ja resistenttien mikrobien kantajista

Pykälät ovat vaikeaselkoisia ja tulisi jakaa selkeästi kahteen osaan. Sosiaalihuollon yksiköitä ei tule velvoittaa ylläpitämään rekisteriä, vaan ilmoittamaan epidemioista hyvinvointialueelle. THL:n valtakunnallisen rekisterin ja alueellisten rekisterien tiedonsiirto vaatii selkeän teknisen ja juridisen mallin.

57 § Tuberkuloosiselvitykset

Pykälän soveltamisala on epäjohdonmukainen. Lyhytaikaisiin tehtäviin ei tule vaatia selvitystä, ja perustelumuistio antaa virheellisen kuvan riskiryhmistä. Ehdotamme soveltamisalan yhdenmukaistamista ja perustelujen tarkentamista.

4 § Tartuntatautien luokittelu

Ehdotamme, että myös vaaralliset muunnokset tai erityisen virulentit kannat voidaan tulkita "yleisvaaralliseksi perustellusti epäilyksi", jotta tarvittavat torjuntatoimet ovat mahdollisia.

33 § Otosseuranta

Velvoittavuus lisää kustannuksia ja työmäärää. Ehdotamme selvittämään mahdollisuutta hyödyntää laboratorioden ylijäämänäytteitä.

70-76§ Rajoitustoimenpiteet

Rinnakkainen toimivalta hyvinvointialueen ja valtakunnallisen lupa- ja valvontaviranomaisen (LVV) välillä voi olla oikeudellisesti ongelmallista, sillä se voi johtaa ristiriitaisiin päätöksiin ja heikentää oikeusvarmuutta.

81 ja 82 § Toimivalta poikkeustilanteissa ja asiantuntijoiden kuuleminen

81 § antaa kiireellisissä tilanteissa STM:lle oikeuden yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa myös ilman Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen valmiusryhmän valmistelua tehdä merkittäviä perusoikeuksiin puuttuvia rajoituspäätöksiä jopa kolmen kuukauden ajaksi. Mielestämme päätös tulisi alistaa 82 § mukaiseen kuulemiseen viikon kuluessa.

3. Yhteenveto

Pidämme lakiluonnosta kokonaisuutena onnistuneena ja tarpeellisena. Se vahvistaa tartuntatautien torjunnan rakenteita, parantaa tiedonkeruuta ja selkeyttää viranomaisten rooleja. Esittämämme huolet koskevat erityisesti, kollektiivisen karanteenin perusoikeusongelmia sekä rinnakkaista toimivaltaa rajoittamistoimenpiteissä.

Rainesalo Sirpa
Pirkanmaan hyvinvointialue - vastaava johtajaylilääkäri